

SAVET ZA ŠTAMPU MEDIJA CENTRA¹ **Monitoring štampanih medija**

METODOLOGIJA

Analiza dnevne štampe sa aspekta poštovanja opšteprihvaćenih etičkih normi, zasniva se na strukturiranoj kvalitativnoj analizi sadržaja izabranih novinskih napisa.

Monitoringom je obuhvaćeno osam dnevnih listova: Politika, Danas, Večernje novosti, Blic, Glas javnosti, Kurir, Balkan i Internacional. Četiri nedeljnika su takođe predmet analize: Vreme, NIN, Evropa i Nedeljni Telegraf.

Osnovno istraživačko pitanje na koje se želi odgovoriti je sledeće:

Koji su najčešći oblici kršenja opšteprihvaćenih etičkih normi i standarda u srpskoj štampi?

U analizi etičke strukture izveštavanja kao jedinica analize koriste se unapred utvrđene i definisane kategorije profesionalnog izveštavanja. U tekstovima se ne identifikuju sve kategorije, već samo dominantne, i to najviše tri. Rezultati analize ne odnose se na prostor koji zauzimaju ili frekvenciju pojava, već ističu etičke norme koje se najčešće krše i one koje su najupadljivija zloupotreba javne reči od strane novinara. Studija će istaći ne samo tipične ili reprezentativne slučajeve neetičkog izveštavanja, već i pozitivne primere, a posebno će biti izdvojeni pojedinačni, nestandardni slučajevi kršenja profesionalne etike. Konačno, na kraju svakog perioda posmatranja, detaljna kvalitativna studija izdvojenih članaka daće dubinsku analizu posmatranih tema i pojava.

¹ Ovaj projekat je finansiran i podržan od strane Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu UNESCO, pod imenom „Media Watch Serbia“. Medija centar Beograd, kao implementator projekta, želi da se ovom prilikom zahvali donatoru na svu podršku koju pruža ovom važnom poduhvatu.

Kategorije koje čine osnovu kodnog rasporeda istraživanja identifikovane su i definisane na osnovu važećih domaćih i internacionalnih etičkih kodeksa, prethodnih istraživanja, teorijskih radova i istraživačkih pitanja, što direktno određuje aspekt tekstova koji se posmatraju.

Svrha uvođenja stukturirane metodologije je utvrđivanje preciznih definicija, primera i pravila analize, da bi se tačno znalo u kom slučaju će deo teksta ili tekst biti kodiran određenom kategorijom. Zatim će izdvojeni i kategorizovani tekstovi i delovi tekstova biti predmet dalje kvalitativne analize.

Provera kategorizacije, definicija, kao i razvoj detaljnih uputstava, primera i pravila analize za istraživače, urađena je pilot istraživanjem.

KODEKS ZA ANALIZU ŠTAMPE

MEDIJ:

DNEVNA ŠTAMPA:

1. Politika
2. Danas
3. Večernje novosti
4. Blic
5. Glas javnosti
6. Balkan
7. Kurir
8. Internacional

NEDELJNA ŠTAMPA:

9. Vreme
10. NIN
11. Nedeljni telegraf
12. Evropa

DATUM OBJAVLJIVANJA TEKSTA:

STRANA NA KOJOJ JE TEKST OBJAVLJEN:

VELIČINA:

1. veoma kratak
2. srednji
3. dugačak

ŽANR:

1. vest
2. izveštaj
3. analiza vesti
4. intervju
5. članak
6. komentar
7. reportaža
8. dokument
9. odgovor

10. demanti
11. pismo čitaoca
12. stručni autorski prilog

AUTOR:

1. nije naznačen
2. ime novinara
3. agencije
4. preneto iz drugog medija
5. spoljni autor

POVOD:

1. spolja iniciran
2. medijski iniciran

TEMA:

KATEGORIJE:

1. Obaveza je da vest i komentar budu jasno razdvojeni,
2. Tumačenje i ocenjivanje činjenica, događaja i pojava zahteva nepristrasan i pravedan komentar,
3. Pišući o spornim pitanjima, novinar je dužan da čuje obe strane i iznese njihove stavove, a ako jedna strana odbije da se izjasni, on to naznačava u vesti ili napisu,
4. Najmanje dva izvora trebalo bi da potvrde informaciju pre nego što ona bude objavljena,
5. Izvor se mora objaviti kada su mišljenja i stavovi sporni,
6. Novinar štiti izvor informacija dobijenih u poverenju, za čije objavljivanje i istinitost preuzima odgovornost,
7. Novinari imaju obavezu da zaštite izvor informacija. Oni moraju da poštuju obećanja data svom izvoru informacija. Ako je izvor dao "nezvaničnu" informaciju, ona ne sme biti upotrebljena tako da otkrije identitet izvora,
8. Novinarstvu su nesaobrazni senzacionalizam, objavljivanje neosnovanih optužbi, kleveta, glasina i ogovaranja, kao i izmišljenih pisama ili pisama čiji autor nije poznat ili njegov identitet nije proverljiv,
9. Polazeći od jednakosti građana pred zakonom i zaštite ličnih prava građana, novinar poštuje ljudsko dostojanstvo i integritet ličnosti o kojoj piše,

10. Novinari se moraju suprotstaviti onima koji ne priznaju ljudska prava ili se zalažu za diskriminaciju bilo koje vrste prema nekoj etničkoj ili društvenoj grupi,
11. Novinarstvu je strana svaka diskriminacija po etničkoj pripadnosti, jeziku, veri, rasi, polu, bračnom statusu, političkom opredeljenju, zanimanju, godinama, fizičkim svojstvima, ideološkom uverenju i socijalnom poreklu.
12. Rasu, veru, nacionalnost, etničku pripadnost, seksualnu orijentaciju i porodični status čoveka, novinar će pomenuti samo ako je to neophodno za informaciju.
13. Novinar ne sme zloupotребiti osećanja ljudi niti njihovo neznanje ili nesposobnost za rasuđivanje i dužan je da poštuje pravo na privatnost u izveštavanju o nesrećama, patnjama i bolu, te o deci, maloletnicima, bolestima, porodičnim tragedijama i optuženima, kao i prilikom objavljivanja njihovih imena i fotografija, pominjanja nedužnih srodnika i donošenja ispovesti prestupnika,
14. U izveštavanju o istražnom i sudskom postupku, novinar je dužan da se krajnje pažljivo odnosi prema privatnom životu ljudi. Pravo na privatnost obrnuto je srazmerno značaju javne funkcije koju pojedinac obavlja, ali je i u tim slučajevima nužno poštovati ljudsko dostojanstvo,
15. Novinar vodi računa o stavu da je svaki okrivljeni do sudske presude nevin,
16. Lično uverenje i mišljenje novinara ne smeju da utiču na izbor teme i način na koji se ona predstavlja. Javnost ne bi trebalo u izveštavanju da prepozna lično ubeđenje ili mišljenje novinara,
17. Novinarstvu su tuđi reklama i prikrivena reklama, kao i svaki vid komercijalnog oglašavanja i ekonomske propagande. Ovakvi prilozi u glasilima moraju biti jasno izdvojeni od novinarskih sadržaja,
18. Novinar se ne sme lažno predstavljati niti služiti nečasnim metodama radi pribavljanja vesti, fotografija i dokumenata.